

Primjerenost sadržaja socijalnopedagoških intervencija potrebama djece i mladih s poremećajima u ponašanju¹

Dejana Bouillet, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Slobodan Uzelac, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Dora Dodig, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Rad je usmjeren analizi primjerenosti sadržaja socijalnopedagoških intervencija potrebama djece i mladih ljudi s poremećajima u ponašanju, a temelji se na rezultatima istraživanja "Znanstvena utemeljenost i razvoj socijalne pedagogije u Republici Hrvatskoj", koje je provedeno 2008. godine na uzorku od 173 socijalna pedagoga koji sudjeluju u sustavu intervencija namijenjenih ovoj skupini djece i mladih. Pritom se polazi od definicije prema kojoj socijalnopedagoške intervencije podrazumijevaju stručnu pomoć u odgoju koja se, ovisno o postojećem poremećaju u ponašanju i/ili riziku, provodi putem socijalnog i pedagoškog vođenja djece i mladih, ali i društvenih skupina kojima pripadaju. U radu autori nastoje odgovoriti na pitanje o povezanosti strukture i sadržaja socijalnopedagoških intervencija sa specifičnim problemima u socijalnom funkcioniranju njihovih korisnika. Posebna je pozornost posvećena pronalaženju veza između problema u socijalnom funkcioniranju djece i mladih s (a) razinom intervencije u kojoj sudjeluju, (b) načinom na koji su u intervenciju uključeni i (c) zastupljenošću pojedinih sadržaja u socijalnopedagoškoj intervenciji (individualni rad s korisnikom, grupni rad s korisnikom, rad s članovima obitelji, edukacija osoba koje sudjeluju u odgoju korisnika i dr.). Zaključno, autori nude vlastito viđenje potreba i mogućnosti širenja fleksibilnosti intervencija namijenjenih ovoj ranjivoj društvenoj skupini.

Ključne riječi: socijalnopedagoške intervencije, djeca i mladi s poremećajima u ponašanju.

1. Problem istraživanja

Socijalno-pedagoški stručni rad, koji se realizira prema osobama s poremećajima u ponašanju, makar iza sebe bilježi desetljeća pa i stoljeća iskustava, nije dovoljno stručno, a još manje znanstveno valoriziran. Nije, nažalost, rijetka praksa da ni danas među stručnjacima, čak i srodnih profila, ne

postoji ni približno dovoljno znanja o djelokrugu rada socijalnih pedagoga što za posljedicu ima brojne poteškoće, napose u suvremenim uvjetima nužnoga timskeg djelovanja na svim razinama borbe protiv poremećaja u ponašanju djece i mladih ljudi. U sagledavanju razmjera i društvenog značaja poremećaja u ponašanju nedvojbeno treba poći od aktera takva ponašanja, a to su, s obzirom na

¹ Rad je dio znanstveno-istraživačkog projekta "Znanstvena utemeljenost i razvoj socijalne pedagogije u Republici Hrvatskoj" koji se na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu provodi uz vodstvo prof. dr. sc. Zdravke Poldrugac i potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

socijalnopedagoški kontekst, djeca i mladi. Pritom treba naglasiti kako je proces fiziološkog i biopsihološkog sazrijevanja, doba djetinjstva i mladosti, univerzalno obilježje ljudskog života, a stupnjevanje prema dobi postoji u svim društvima. Uobičajene pravne dobne granice za djecu (0 do 14 godina), maloljetnike (14 do 18 godina) i mlade punoljetnike (od 18 do 23 godine) te ostale mlade osobe (do 30 godina) mogu, međutim, biti tek jedna od oznaka mladosti, odnosno pojedinoga njezina kronološkog stupnja, ali ne mogu u cijelosti opisati specifičnosti tih životnih razdoblja (Bouillet i Uzelac, 2007, 157). Ipak, u ovom radu slijedimo ovu, u socijalnopedagoškoj znanosti i praksi uobičajenu podjelu, ponajprije obuhvaćajući osobe do 14 godina (dakle, djecu) i osobe u dobi od 15 do 23 godine (mlade osobe).

A što točno rade i što bi točno trebali raditi socijalni pedagozi slijedeći potrebe osoba s kojima rade i za koje rade – tema je ovoga rada. U njemu su, naime, prikazani rezultati koji su dio znanstveno-istraživačkog projekta “Znanstvena utemeljenost i razvoj socijalne pedagogije u Republici Hrvatskoj”, koji se provodi na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Projekt je usmjeren pronalaženju odgovora na pitanja o znanstvenoj utemeljenosti socijalne pedagogije kao interdisciplinarnе znanosti, primjerenosti obrazovanja socijalnih pedagoga potrebama hrvatskoga društva, pojedinaca, grupa i zajednica prema kojima je profesionalno djelovanje socijalnih pedagoga usmjereno te evaluaciji najznačajnijih elemenata profesionalne kompetentnosti socijalnih pedagoga za njihovo uspješno profesionalno djelovanje.

Primjerenost sadržaja rada svakog stručnjaka, koji radi u bilo kojem antropologijskom zvanju, potrebama čovjeka je samorazumljiva. Ova je potreba, kada govorimo o socijalnim pedagozima još razumljivija, ponajviše s obzirom na prethodnu napomenu. Ima, međutim, još nešto. Socijalna je pedagogija jedna od brojnih stručnih disciplina koja je usmjerena na osobe s poremećajima u ponašanju ali jedina od njih svoje ciljeve ispunjava tako što njezini nositelji, socijalni pedagozi, obavljaju svoj profesionalni posao i praktično živeći s tim mladim ljudima (Uzelac, 1999). Upravo ta činjenica, dakle činjenica da se profesionalni rad ne odvija u uvjetima ureda, ordinacije, razreda ili bilo koje druge omeđene i uređene te tako kontrolirane

situacije, nego u životu kao najvećoj mogućoj višedimenzionalnoj prirodnoj situaciji, ostavlja prostor za krajnje difuzno shvaćanje i realiziranje ove stručne djelatnosti. Ova se djelatnost odvija između dvije moguće krajnosti: sociopedagoškog panpedagogizma, koji poručuje da je sve zapravo samo socijalna pedagogija, i sociopedagoškog nihilizma prema kojemu nema ni prostora za socijalnu pedagogiju pa ni socijalne pedagogije same, već je riječ samo o tome koliko će ta disciplina zaći u neko od područja etabliranih klasičnih stručnih disciplina. Ovaj rad, naime, nastoji pokazati da postoji socijalnopedagoški specifikum koji je sazdan upravo na tragu potreba mladih s poremećajima u ponašanju a koji tako integralno i cjelovito ne slijedi ni jedna od ostalih stručnih disciplina i djelatnosti, inače nužnih u cjelovitu pristupu složenom fenomenu poremećaja u ponašanju.

Između 2% i 20% školske populacije manifestira ponašanja koja se prema uobičajenim kriterijima svrstavaju u poremećaje u ponašanju (Lane, 2007). Ta ponašanja, bez obzira na to je li riječ o eksternaliziranim ili internaliziranim oblicima poremećaja, u pravilu ometaju socijalni i obrazovni razvoj djece i mladih osoba. Brojne studije potvrđuju da su djeca i mladi s poremećajima u ponašanju neuspješna u usvajanju i prakticiranju vještina koje su nužne za obrazovnu i socijalnu promociju zbog čega su suočena s nepovoljnim obrazovnim i socijalizacijskim ishodima (Vannest i sur., 2009). Ona istodobno predstavljaju znatan izazov ukupnoj društvenoj zajednici, jer djeca i mladi koji ih manifestiraju iziskuju primjerene društvene intervencije, sukladne njihovim posebnim odgojno-obrazovnim i rehabilitacijskim potrebama. Od društvenih intervencija namijenjenih djeci i mladima u riziku i/ili s već izraženim poremećajima u ponašanju danas se traži da budu u najboljem interesu djeteta/mlade osobe, osiguravaju ostvarenje i zaštitu svih, a posebice participativnih prava korisnika te da sami korisnici u njima prepoznaju smisao i osobnu dobrobit (Bouillet i Žižak, 2008).

Među brojnim pristupima koji nastoje odgovoriti posebnim potrebama te skupine djece i mladih svakako se ističe socijalna pedagogija, interdisciplinarna znanost, teorija i praksa koja u intervencijskom aspektu uključuje pet ključnih dimenzija: skrb, inkluziju, socijalizaciju, odgojno-obrazov-

nu potporu i socijalnu edukaciju (Kyrjacou, 2009). Područje djelovanja socijalnih pedagoga odnosi se na zdravstvo, obrazovanje, socijalnu skrb i pravosuđe. Pritom su usmjereni na odgojno djelovanje prema djeci, mladima i njihovim socijalnim okruženjima, prakticirajući profesionalne kompetencije koje uključuju individualne i grupne oblike odgojno-obrazovnog, rehabilitacijskog i psihosocijalnog rada (Cameron, 2007). Prema tome, socijalnu je pedagogiju moguće definirati kao teorijski i praktični okvir razumijevanja odgoja djece i mladih čija je praktična komponenta usredotočena na izgradnju međuljudskih odnosa i veza djece i mladih (Department for Education and Skills, 2006). Mnogi autori socijalnu pedagogiju opisuju i kao holističku (cjelovitu) pedagogiju u kojoj se susreću skrb, odgoj i obrazovanje, s ciljem podupiranja odgoja, socijalizacije i razvoja djece i mladih (Petrie i sur., 2005). Oni kao glavne elemente socijalne pedagogije izdvajaju: usmjerenost na dijete/mladu osobu kao cjelovitu osobu, podržavanje cjelokupnog razvoja djeteta/mlade osobe; praksu temeljenu na odnosu i dijeljenju istog socijalnog prostora profesionalca i odgajanika; ujedinjavanje teorijskog i praktičnog rada u objašnjenju izazovnog ponašanja; sudjelovanje u brojnim životnim okruženjima i aktivnostima djece/mladih; korištenje životnog prostora i grupnog rada kao važnih metodičkih odrednica profesije; temeljenost na koncepciji dječjih prava, interdisciplinarnom timskom radu i komunikacijskim vještinama, kao osnovnom profesionalnom "alatu".

Autori ovoga rada socijalnu pedagogiju definiraju kao znanost, teoriju i praksu prevencije i ublažavanja teškoća socijalne integracije osoba s poremećajima u ponašanju, poglavito pružanjem posebne pomoći u odgoju kako pojedincima, tako i specifičnim društvenim grupama (Bouillet i Uzelac, 2007). Prema tome, socijalnopedagoške intervencije moguće je odrediti kao stručnu pomoć u odgoju koja, ovisno o postojećem poremećaju u ponašanju i/ili riziku, treba osigurati izdiferencirane ponude različitih modela intervencija. Koller-Trbović i Žižak (2005, 10) socijalnopedagošku intervenciju definiraju kao međuposredovanje između osobe i njezinih problema, neovisno o tome je li riječ o problemu koji ima sama osoba ili o problemu

koji ta osoba prouzroči drugima. Tako se djelatnost socijalnih pedagoga širi na sve segmente intervenčnih mjera i aktivnosti društva koje su usmjerene na unaprjeđivanje razvoja i napretka djece i mladih s poremećajima u ponašanju ili onih u kojih postoji rizik od nastanka poremećaja u ponašanju i na njihovu uspješnu socijalnu integraciju (Koller-Trbović, 1999, 21). Kao specifičnosti socijalnopedagoških intervencija izdvajaju se temeljna usmjerenost na rast i razvoj odgajanika; bavljenje ukupnošću njihova funkcioniranja; rad utemeljen na razvoju socijalnih kompetencija odgajanika (što se u literaturi često naziva i razvojnom perspektivom); utemeljenost na neposrednom, svakodnevnom radu s djecom/mladima i s njihovom okolinom te usmjerenost razvoju odgojnih i savjetodavnih odnosa s djecom/mladima, s njihovim obiteljima i drugim skrbnicima (Milligan, 2003).

Socijalnopedagoške intervencije oslanjaju se, dakle, na koncepciju rada u životnom okruženju odgajanika, koji se može definirati kao namjerna, prema odgojnom cilju usmjerena uporaba svakodnevnih situacija, u svrhu pružanja pomoći djeci i mladima da uspješnije rješavaju probleme s kojima se suočavaju tijekom odrastanja. U tom se smislu kao imperativ socijalnopedagoških intervencija nameće razvoj intervencija visoke kvalitete, odnosno intervencija koje su dokazano učinkovite i prihvatljive, što upućuje na potrebu intenziviranja prakse temeljene na pokazateljima uspješnosti. Riječ je o savjesnoj, jasnoj i potvrđenoj primjeni najboljih pokazatelja u odlučivanju o skrbi za korisnika, odnosno o primjeni intervencija i servisa koji su znanstveno potvrđeni kao uspješni (Beinecke, 2004). Gambrell (2007) praksu temeljenu na pokazateljima uspješnosti opisuje kao filozofiju i proces usmjeren unaprjeđivanju učinkovitosti profesionalne prosudbe u integraciji informacija koje se odnose na korisnika, odnosno kao vodič za razmišljanje o tome kakvu bi odluku trebalo donijeti da bi se vjerojatnost te dobrobiti maksimalizirala.

Praksa temeljena na pokazateljima uspješnosti podrazumijeva, dakle, zahtjevan proces koji uključuje blisku suradnju praktičara i znanstvenika zajedno angažiranih u pronalaženju modela intervencija koje će u najvećoj mogućoj mjeri biti usklađeni s potrebama odgajanika, dakle – djece i mladih s

poremećajima u ponašanju. S obzirom na složenost socijalnopedagoških intervencija, takva praksa nije nimalo jednostavna što je vrlo vjerojatno jedan od razloga zbog kojih je u hrvatskim uvjetima još razmjerno slabo razvijena. Pokušaji razvoja takve prakse vezuju se uz znanstvenike Odsjeka za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (npr., Žižak i Koller-Trbović, 1999; Žižak, Koller-Trbović i Lebedina-Manzoni, 2001; Bouillet i Žižak, 2008 i dr.), ali stečene znanstvene spoznaje svoj odraz u praksi rijetko nalaze. Iskustva iz zemalja s razvijenom praksom temeljenom na pokazateljima uspješnosti kazuju da je praksa temeljena na znanju nužan, ali ne i dovoljan uvjet uspješnosti neke intervencije, da odgajanicima mora biti dostupan široki spektar intervencija koje odgovaraju njihovim specifičnim potrebama, da je važno osigurati vjerodostojnost u praktičnom izvođenju zacrtanih ciljeva i dr. (Beincke, 2004).

2. Cilj istraživanja i hipoteze

U ovom smo radu krenuli od teze da su ponašajna obilježja djece i mladih s poremećajima u ponašanju važan kriterij odabira i sadržaja socijalnopedagoških intervencija. Cilj je rada sadržan u pronalaženju odgovora na pitanje o povezanosti strukture i sadržaja socijalnopedagoških intervencija sa specifičnim problemima u socijalnom funkcioniranju odgajanika. Posebna je pozornost posvećena pronalaženju veza između problema u socijalnom funkcioniranju djece i mladih s (a) razinom intervencije u kojoj sudjeluju, (b) načinom na koji su u intervenciju uključeni i (c) zastupljenošću pojedinih sadržaja u socijalnopedagoškoj intervenciji (individualni rad s odgajanicima, grupni rad s odgajanicima, rad s članovima obitelji, edukacija osoba koje sudjeluju u odgoju djece/mladih i dr.). Zastupljenost pojedinih sadržaja u socijalnopedagoškim intervencijama dovedena je u vezu i sa strukturalnim obilježjima intervencija (tip ustanove u kojoj se odvija i razina intervencije). Pritom se provjerava nekoliko hipoteza.

Prvom hipotezom je pretpostavljeno da teškoće u socijalnom funkcioniranju djece i mladih statistički značajno pridonose strukturalnim obilježjima socijalnopedagoških intervencija (tipu, vrsti

ustanove u kojoj se odvija i razini intervencije). Drugom je hipotezom pretpostavljeno da se teškoće u socijalnom funkcioniranju djece i mladih statistički značajno razlikuju s obzirom na okolnost je li riječ o djeci ili mladima, a trećom da postoji statistički značajna povezanost između teškoća u socijalnom funkcioniranju djece i mladih s načinom na koji su u intervenciju uključeni, odnosno jesu li intervenciju potaknuli roditelji, medicinsko i/ili školsko osoblje, centar za socijalnu skrb ili je do nje došlo temeljem sudskog rješenja.

Četvrtom je hipotezom pretpostavljeno da sadržaj socijalnopedagoških intervencija statistički značajno ovisi o strukturi intervencije (tipu, vrsti ustanove u kojoj se odvija i razini intervencije) i o teškoćama u socijalnom funkcioniranju odgajanika.

3. Metodička objašnjenja

Empirijski dio ovog rada temelji se na informacijama prikupljenima 2008. godine metodom anketiranja socijalnih pedagoga zaposlenih u društvenim institucijama različitog profila (prosvjetnim, zdravstvenim, socijalnim, pravosudnim, nevladinim organizacijama i ustanovama) u sklopu ranije opisanog projekta "Znanstvena utemeljenost i razvoj socijalne pedagogije u Republici Hrvatskoj".

3.1. Uzorak ispitanika

U ovom su radu iz ukupnog uzorka obuhvaćenog navedenim projektom izdvojeni socijalni pedagogi koji sudjeluju u intervencijama namijenjenima djeci i mladim osobama (n=173). Budući da je riječ o socijalnopedagoškim intervencijama čiji je osnovni sadržaj odgoj, njihove ćemo korisnike zvati odgajanicima.

Raspon dobi ispitanika kreće se od 24 do 65 godina života (M=39,36; SD=10,59). Među njima je 151 ili 87,3% osoba ženskog i 22 ili 12,7% osoba muškog spola. Nešto više od polovice ispitanika (96 ili 55,5%) radi s maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama, dok 77 ili 44,5% ispitanika radi s djecom (do 14 godina). Posljedica je to okolnosti da čak 70 ili 40,5% ispitanika radi u osnovnim školama, dok je 45 ili 26,0% angažirano u ustanovama u kojima se provodi stacionarna, a 46 ili 26,6% u ustanovama u kojima se provodi ambulantska intervencija. Ostali ispitanici (12 ili 6,9%) zaposleni su

pri sudovima ili državnim odvjetništvima za mladež (tablica 1).

TABLICA 1. DISTRIBUCIJA ISPITANIKA PREMA MJESTU RADA

MJESTO RADA	N	%
Osnovna škola	70	40,5
Stacionarna intervencija	45	26,0
Ambulantna intervencija	46	26,6
Pravosuđe	12	6,9
Ukupno	173	100,0

Opisana obilježja radnih mjesta ispitanika uvjetuju i pretežitu razinu intervencije u kojoj sudjeluju. Većina socijalnih pedagoga iz uzorka ovog istraživanja angažirana je, naime, u primarnoj i sekundarnoj (univerzalnoj i selektivnoj) prevenciji (74 ili 42,8%), 21 ili 12,1% ispitanika radi na poslovima dijagnosticiranja, dok su ostali angažirani u institucijskom (36 ili 20,8%), odnosno izvaninstitucijskom (41 ili 23,7%) tretmanu (tercijarnoj ili indiciranoj prevenciji).

3.2. Instrumentarij

Iz anketnog upitnika, konstruiranog za potrebe projekta, u ovom su radu izdvojena pitanja koja se odnose na opće podatke o ispitanicima te na podatke o specifičnostima ponašanja odgajanika i specifičnim sadržajima intervencija. Riječ je o sedam varijabli koje opisuju područje i tip (vrstu) ustanove u kojoj su ispitanici zaposleni, pretežitu razinu intervencije koju provode, aktivnosti od kojih se intervencija sastoji, pretežitu dobnu skupinu odgajanika, način na koji se odgajanici uključuju u intervenciju i osnovne teškoće u njihovu socijalnom funkcioniranju (dominantno obilježje ponašanja odgajanika). Šest je pitanja bilo zatvorenog tipa (s ponuđenim kategorijama), a pitanje o teškoćama odgajanika je bilo otvoreno. Pritom su ispitanici sami upisivali najviše pet obilježja populacije s kojom rade, a transformaciji kojih je intervencija primarno usmjerena. Iako su istraživači željeli ispitati fenomenološka obilježja ponašanja djece i mladih uključenih u socijalnopedagoške intervencije, dio ispitanika svoje je odgovore temeljilo na etiološkim aspektima (npr.

nesređene obiteljske prilike, neslaganja u braku, neprimjereni odgojni postupci roditelja, slaba socijalna podrška okoline, marginalizacija, stigmatizacija i dr.). Ti su odgovori iz daljih obrada isključeni, a fenomenološki aspekti ponašanja korisnika grupirani su u devet osnovnih kategorija (nepoštovanje pravila i autoriteta, delinkventno ponašanje, agresivno ponašanje, socijalna inhibiranost, hiperaktivnost i pomanjkanje pozornosti, teškoće u procesu obrazovanja, konzumiranje sredstava ovisnosti, psihički poremećaji i teškoće u razvoju). Budući da je često nekoliko odgovora svrstano u istu kategoriju (npr: ponašanja poput nepoštovanje pravila i normi, nevažavanje autoriteta, nediscipliniranost, neprimjeren odnos prema autoritetu i sl. grupirano je u kategoriju “nepoštovanje pravila i autoriteta”, dok su odgovori poput nekomunikativnost, asocijalnost, plašljivost, izolacija, nemogućnost uspostave odnosa s vršnjacima i sl. grupirani u kategoriju “socijalna inhibiranost”), ukupno su formirane četiri varijable. Svaka od njih sadrži distribuciju ispitanika prema dominantnim obilježjima ponašanja odgajanika koji se javljaju u jednom od mogućih izbora. Budući da je najviše ispitanika spomenulo manji broj ponašanja, sve su hipoteze provjeravane temeljem dominantnih obilježja ponašanja odgajanika koje su ispitanici navodili u svom prvom izboru.

U varijabli o sadržaju intervencije ispitanici su imali zadatak da procijene okvirni postotak koji od ukupnoga godišnjega radnog angažmana usmjeravaju na ponuđene aktivnosti, odnosno na individualni i grupni rad s odgajanicima, rad s članovima obitelji, educiranje drugih osoba koje sudjeluju u tretmanu (npr. učitelji i sl.), sudjelovanje u procesno-pravnim poslovima (npr. sudska ročišta i sl.), administrativne poslove, osobnu edukaciju i usavršavanje te superviziju. Ukupan zbroj udjela pojedinih aktivnosti uvijek je iznosio 100%. Tako prikupljeni podaci za potrebe deskriptivne analize naknadno su grupirani u razrede po 10% (npr. 1-10%, 11-20% itd.), a posebno je tretirana kategorija 0% koja označuje potpuni izostanak određenog sadržaja u pojedinoj intervenciji.

3.3. Obrada informacija

Informacije dobivene od ispitanika su prvotno obrađene na deskriptivnoj razini, a hipoteze su pro-

vjeravane izračunavanjem povezanosti među dvjema varijablama putem Pearsonova hi^2 testa. Pritom su u odnos stavljena dominantna obilježja ponašanja odgajanika i sljedeće zavisne varijable: tip (vrsta) institucije (ustanove), razina intervencije, pretežita dobna skupina odgajanika i način uključivanja u intervenciju. Kategorije potonje varijable (način uključivanja u intervenciju) sumirane su na sljedeći način: dobrovoljno i na poticaj roditelja (11 ili 6,4%), nastavnici i drugo stručno školsko i medicinsko osoblje (71 ili 41,0%), centar za socijalnu skrb i kaznena prijava (43 ili 24,9%) te sudsko rješenje (48 ili 27,7%).

Odnos obilježja ponašanja odgajanika i sadržaja intervencije provjeravan je kanoničkom analizom i diskriminativnom analizom pri čemu su formirani sub-uzorci ispitanika prema dominantnim fenomenološkim obilježjima ponašanja odgajanika. Drugim riječima, ispitanici su grupirani u skupine s obzirom na to manifestiraju li ili ne manifestiraju pojedine oblike ponašanja, pa je provjeravana statistička značajnost diskriminativnih funkcija sadržaja intervencija s obzirom na navedeni kriterij. Sadržaj socijalnopedagoških intervencija je posredstvom diskriminativne analize stavljen u odnos s tipom ustanove u kojoj se intervencija provodi i s razinom intervencije.

4. Rezultati i rasprava

4.1. Fenomenološka obilježja ponašanja korisnika i sadržaj socijalnopedagoških intervencija

Kao što je već spomenuto, fenomenološka obilježja ponašanja, odnosno socijalnog funkcioniranja odgajanika socijalnopedagoških intervencija analizirana su temeljem odgovora ispitanika na pitanje o pretežitim ponašajnim obilježjima populacije s kojom rade. Distribucija dobivenih odgovora prikazana je u tablici 2. Iz njih proizlazi da su među odgajanicima najzastupljenije teškoće u procesu obrazovanja (slaba školska postignuća, neizvršavanje školskih obveza i sl.). Nešto više od trećine odgajanika karakterizira agresivno ponašanje. Zanimljivo je da se podjednak broj socijalnih pedagoga na svom radnom mjestu suočava s teškoćama nepoštovanja pravila i autoriteta, kao i s psihičkim poremećajima odgajanika. Svaki peti socijalni pedagog kao osnovno obilježje ponašanja odgajanika navodi delinkventno ponašanje i teškoće vezane uz konzumiranje sredstava ovisnosti. Ponašanja povezana s hiperaktivnošću i socijalnom inhibiranošću (dakle, internaliziranim oblicima poremećaja u ponašanju) javljaju se u nešto manje od 20% odgovora, dok se s teškoćama u razvoju suočava 10% naših ispitanika.

TABLICA 2. DISTRIBUCIJA ISPITANIKA PREMA DOMINANTNIM OBILJEŽJIMA PONAŠANJA ODGAJANIKA (%)

DOMINANTNO OBILJEŽJE PONAŠANJA	1. IZBOR	2. IZBOR	3. IZBOR	4. IZBOR	UKUPNO
Teškoće u procesu obrazovanja	27,2	15,0	13,3	2,9	58,4
Agresivno ponašanje	11,0	13,9	6,4	4,0	35,3
Nepoštovanje pravila i autoriteta	12,1	6,9	5,2	1,2	25,4
Psihički poremećaji	8,1	8,7	6,4	1,2	24,4
Delinkventno ponašanje	7,5	5,8	8,1	,6	22,0
Konzumiranje sredstava ovisnosti	4,6	6,4	6,4	4,0	21,4
ADHD	8,7	5,8	4,0	1,2	19,7
Socijalna inhibiranost	4,6	8,1	3,5	2,3	18,5
Teškoće u razvoju	5,2	4,0	1,2	0	10,4
Udio ispitanika koji su odgovorili na pitanje	89,0	74,6	54,3	17,3	

Informacija o dominantnoj zastupljenosti teškoća vezanih uz školovanje vrlo je vjerojatno posljedica zastupljenosti socijalnih pedagoga zaposlenih u školskim ustanovama u uzorku ispitanika, ali i poznate povezanosti poremećaja u ponašanju s teškoćama vezanima uz proces školovanja (Bouillet i Singer, 2008, Lane, 2007). Drugim riječima, više od polovice odgajnika iskazuje teškoće vezane uz proces obrazovanja koje su najčešća posljedica manifestacije pojedinih oblika poremećaja u ponašanju, odnosno teškoća u socijalnom funkcioniranju djece i mladih. Prema rezultatima ovog istraživanja, te se teškoće među odgajnicima javljaju nešto češće no što su one zastupljene u općoj populaciji. Primjerice, epidemiološka istraživanja hiperaktivnosti pokazuju da u populaciji školskih obveznika nalazimo 8 do 10% dijagnosticiranog ADHD sindroma (McGough i sur., 2006), agresivno je oko 16% osnovnoškolaca (Radočaj, 2005; Pregrad, 2007; Išpanović-Radojković, 2008), dok je izrazito čestom konzumiranju alkohola sklono nešto manje od 20% populacije mladih (Bouillet i Čale-Mratović, 2007). Ostali oblici poremećaja u ponašanju u ukupnoj su populaciji djece i mladih zastupljeni s

manje od 10% (Lokas i Bouillet, 2006, Išpanović-Radojković, 2008).

Prema tome, rezultati ovog istraživanja ukazuju na tendenciju obuhvata socijalnopedagoškim intervencijama djece i mladih koji manifestiraju poremećaje u socijalnom funkcioniranju sadržanima u oblicima poremećaja u ponašanju koji se protežu od internaliziranih do eksternaliziranih oblika, pri čemu pojedini odgajnici manifestiraju veći broj odstupajućih ponašanja. Također je uočljivo da je, u pravilu, riječ o odgajnicima s izraženim teškoćama socijalnog funkcioniranja, dok intervencije usmjerene primarnoj prevenciji rizika (unatoč pretežitoj zastupljenosti socijalnih pedagoga zaposlenih u školskim ustanovama) uglavnom izostaju. Budući da su svi odgajnici u intervenciju uključeni s primarnim ciljem transformacije njihova ponašanja, zanimljivo je razmotriti kojim se oblicima rada i aktivnostima ta promjena nastoji ostvariti. Odgovor na to pitanje oslikavaju podaci prikazani u tablici 3, koji prikazuju distribuciju odgovora ispitanika prema udjelu pojedinih aktivnosti u ukupnome godišnjemu radnom angažmanu.

TABLICA 3. DISTRIBUCIJA ISPITANIKA PREMA UDJELU POJEDINIH AKTIVNOSTI U SADRŽAJU SOCIJALNOPEDAGOŠKE INTERVENCIJE NA GODIŠNJOJ RAZINI (%)

SADRŽAJ INTERVENCIJE	0	1-10%	11-20%	21-30%	31-40%	41-50%	51-60%	61-70%	71-80%
Individualni rad	1,9	6,2	19,9	24,5	18,7	16,4	7,9	4,5	0
Grupni rad	22,6	27,3	20,8	12,5	4,8	4,8	4,2	2,4	0,6
Rad s članovima obitelji	6,4	66,7	22,1	4,8	0	0	0	0	0
Educiranje drugih sudionika intervencije	28,5	63,7	7,2	0,6	0	0	0	0	0
Sudjelovanje u procesno-pravnim poslovima	41,6	45,2	8,4	1,2	2,4	0,6	0	0,6	0
Administrativni poslovi	3,6	48,2	29,7	10,1	4,8	2,4	0,6	0,6	0
Osobna edukacija i usavršavanje	8,4	79,3	6,7	4,3	1,3	0	0	0	0
Supervizija	58,8	40,6	0,6	0	0	0	0	0	0

Iz prikazanih podataka proizlazi da većini analiziranih sadržaja intervencije ispitanici posvećuju do 10% ukupnoga radnog angažmana. Iznimka je individualni rad s odgajanicima, čemu više od petine ispitanika posvećuje između 20-30% radnog vremena. Više od polovice ispitanika tijekom godine uopće nije uključeno u superviziju, a gotovo trećina o potrebama odgajanika ne educira njihove ostale odgojitelje (učitelje, druge stručne suradnike i sl.). Nešto više od petine ispitanika tijekom godine ne prakticira grupni rad s odgajanicima, iako specifičnosti radnog mjesta takvu mogućnost isključuje u manjem broju slučajeva (6,9% stručnih suradnika suda i odvjetništava za mladež). Veći dio ispitanika koji ne sudjeluju u procesno-pravnim poslovima posljedica je specifičnosti radnog mjesta socijalnih pedagoga zaposlenih u školskim ustanovama.

Općenito uzevši, moguće je konstatirati da dominantan sadržaj socijalnopedagoških intervencija čini individualni rad s odgajanicima (čak 91,9% ispitanika procjenjuje da tom sadržaju pridaje više od 10% vremena). Slijede grupni rad s odgajanicima kojemu više od 10% vremena posvećuje 50,1% ispitanika i administrativni poslovi (više od 10% vremena tim se poslovima bavi 48,2% ispitanika). Znatno su slabije zastupljeni rad s obitelji (njemu više vremena posvećuje tek 26,9% ispitanika), procesno-pravni poslovi (13,2% ispitanika posvećuje mu više od 10% vremena), osobna edukacija i usavršavanje (njoj je nešto više posvećeno 12,3% ispitanika). Manje od 10% ispitanika više vremena posvećuje educiranju drugih sudionika intervencije (7,8%) i superviziji (tek 0,6% ispitanika).

Zadovoljava li prikazani sadržaj socijalnopedagoških intervencija potrebe odgajanika i stručnjaka, teško je reći. Poznato je, naime, da su u rizici vezani uz obitelj i školovanje u literaturi apostrofirani kao najvažniji etiološki čimbenici poremećaja u ponašanju (Poljšak Škraban, 2005; Zubak, 2007; Simmel, 2007; Ferić Šlehan, 2008; Fitzpatrick i Knowlton, 2009 i mnogi drugi) pa smo očekivali višu zastupljenost sadržaja vezanih uz rad s obiteljima i edukaciju drugih sudionika intervencije.

Nadalje, danas je poznato da je supervizija nužna u profesionalnom radu i razvoju svih onih koji neposredno rade s ljudima, pa iznenađuje da nešto više od polovice socijalnih pedagoga koji su sudjelovali u ovom istraživanju njoj ne posvećuje niti

malo svoga radnog vremena. Budući da je većina socijalnih pedagoga u svom radu često suočena s vrlo zahtjevnim korisnicima i stresnim situacijama, izostanak supervizije s obzirom na njezinu podržavajuću i pomažuću ulogu zasigurno bitno oslabljuje mogućnosti zadovoljenja potreba socijalnih pedagoga. Ona bi im trebala osigurati podržavajuće povratne informacije, razgovor o osjećajima vezanima uz konkretan slučaj, zadovoljenje emocionalnih potreba i upućivanje na načine smanjivanja profesionalnog stresa (Ajduković i Cajvert, 2004).

Komentar usklađenosti sadržaja socijalnopedagoških intervencija s potrebama odgajanika još više onemogućuje činjenica da kanoničkom i diskriminativnom analizom povezanosti obilježja ponašanja korisnika i sadržaja intervencije nisu dobivene statistički značajne funkcije. Takav rezultat nedvojbeno upućuje na zaključak da je sadržaj intervencije determiniran drugim činiteljima (okruženje u kojemu se intervencija provodi, etiološki aspekti poremećaja u ponašanju i drugo). Nepovezanost sadržaja intervencije s ponašanjem korisnika vjerojatno je posljedica okolnosti da mnogi odgajanici istodobno manifestiraju veći broj poremećaja u ponašanju, a socijalni pedagozi na njih nastoje djelovati sličnim ili istim postupcima.

Ukratko, rezultati ovog istraživanja ukazuju na određene slabosti socijalnopedagoških intervencija koje se ponajprije ogledaju u izostanku interveniranja u situacijama niske rizičnosti ponašanja ispitanika, odnosno intervencija primarne ili univerzalne prevencije. Kao značajnije nedostatke socijalnopedagoških intervencija moguće je izdvojiti i utvrđeni izostanak supervizije u više od 50% slučajeva, iako je riječ o neizostavnom sadržaju svih pomažućih profesija. Uočena je, nadalje, podzastupljenost sadržaja vezanih uz rad s obiteljima korisnika i edukaciju drugih sudionika intervencije, koji inače predstavljaju važne specifične sadržaje socijalnopedagoškog rada (Cameron, 2004; Bouillet i Uzelac, 2007).

4.2. Doprinos fenomenoloških obilježja ponašanja korisnika strukturi socijalnopedagoških intervencija

Radi analize fenomenoloških obilježja ponašanja djece i mladih s kojima se socijalni pedagozi najčešće suočavaju na pojedinim radnim mjestima,

ispitanici su razvrstani u četiri skupine. U kategoriju stacionarna ustanova razvrstani su ispitanici koji rade u bolnicama, domovima za odgoj i centrima za odgoj, a u kategoriju ambulanta ustanova ispitanici zaposleni u centrima za socijalnu skrb, obiteljskim centrima, nevladinim organizacijama i savjetovalištim. Skupinu školske ustanove čine ispitanici koji rade u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima, a pravosudne ustanove čine ispitanici – stručni suradnici sudova i državnih odvjetništava za mladež. Tako formirana varijabla stavljena je u odnos s fenomenološkim obilježjima ponašanja odgajanika putem kontingencijskih tablica, uz izračunavanje vrijednosti Pearsonova χ^2 testa. Dobiveni rezultati prikazani su u tablici 4.

Iz nje proizlazi da u ustanovama stacionarnog tipa najčešće nalazimo odgajanike s psihičkim poremećajima te odgajanike koji imaju teškoća zbog

konzumiranja sredstava ovisnosti, što se odražava i na njihove teškoće u procesu obrazovanja. Odgajanici u ustanovama ambulanta tipa najčešće imaju problema s konzumiranjem sredstava ovisnosti i nepoštovanjem pravila i autoriteta. Relativno češće među ovim odgajanicima nalazimo i delinkventno ponašanje, agresivno ponašanje i socijalnu inhibiranost.

Za socijalne pedagoge koji su zaposleni u školskim ustanovama najveći su izazov hiperaktivno ponašanje s poremećajima pozornosti, teškoće u razvoju i agresivno ponašanje koji su praćeni teškoćama u procesu obrazovanja. Logično, među odgajanicima koji su uključeni u pravosudne intervencije ustanova znatno prevladava delinkventno ponašanje koje se veže uz konzumiranje sredstava ovisnosti, a u dijelu tih odgajanika i uz psihičke poremećaje.

TABLICA 4. ODNOS FENOMENOLOŠKIH OBILJEŽJA PONAŠANJA ODGAJANIKA I SPECIFIČNOSTI RADNIH MJESTA SOCIJALNIH PEDAGOGA

DOMINANTNO OBILJEŽJE PONAŠANJA	STACIONARNA USTANOVA	AMBULANTNA USTANOVA	ŠKOLSKA USTANOVA	PRAVOSUDNA USTANOVA	UKUPNO
Nepoštovanje pravila i autoriteta	23,8%	42,9%	33,3%	,0%	100%
Delinkventno ponašanje	15,4%	30,8%	7,7%	46,2%	100%
Agresivno ponašanje	10,5%	36,8%	47,4%	5,3%	100%
Socijalna inhibiranost	25,0%	37,5%	37,5%	,0%	100%
ADHD	6,7%	6,7%	86,7%	,0%	100%
Teškoće u procesu obrazovanja	31,9%	19,1%	44,7%	4,3%	100%
Konzumiranje sredstava ovisnosti	37,5%	50,0%	,0%	12,5%	100%
Psihički poremećaji	50,0%	21,4%	14,3%	14,3%	100%
Teškoće u razvoju	22,2%	,0%	77,8%	,0%	100%
Ukupno	25,3%	26,0%	40,9%	7,8%	100%

Pearson Chi-Square Test = 70.945, p = .000

Budući da pojedina radna mjesta mogu uključivati različite razine intervencija, provjerili smo povezanost fenomenoloških obilježja ponašanja korisnika s obzirom na okolnost jesu li uključeni u primarnu (univerzalnu) prevenciju, dijagnostiku, institucijski ili izvaninstitucijski tretman. Kao i u prethodnoj analizi, dobivene su statistički značajne razlike (tablica 5).

Utvrđeno je da su u preventivne aktivnosti najčešće uključeni odgajanici s teškoćama u razvoju, hiperaktivnim ponašanjem s poremećajima pozornosti, socijalno inhibirani odgajanici i odgajanici skloni agresivnom ponašanju. Pritom dominiraju teškoće u procesu obrazovanja. Najvjerojatnije je riječ o djeci i mladima s kojima socijalni pedagozi rade u školskim ustanovama, a obilježja njihova ponašanja upućuju na zaključak da su oni podvrgnuti

socijalnopedagoškoj intervenciji koja ima obilježja selektivne (sekundarne) prevencije. U proces dijagnosticiranja relativno su češće uključeni odgajanici delinkventnog ponašanja, skloni konzumiranju sredstava ovisnosti. Nešto češće među odgajanicima u sklopu ove intervencije nalazimo i djecu i mlade agresivnog ponašanja.

U institucijskom tretmanu najviše je odgajanika s psihičkim poremećajima, zatim odgajanika sklonih nepoštovanju pravila i autoriteta. Nešto češće u ovoj skupini nalazimo i odgajanike agresivnoga ponašanja i one sklone konzumiranju sredstava ovisnosti. S druge strane, među odgajanicima u izvaninstitucijskim intervencijama nema skupine koja bi se po fenomenološkim obilježjima ponašanja znatnije isticala.

TABLICA 5. ODNOS FENOMENOLOŠKIH OBILJEŽJA PONAŠANJA ODGAJANIKA I RAZINE SOCIJALNOPELAGOŠKIH INTERVENCIJA

DOMINANTNO OBILJEŽJE PONAŠANJA	PREVENCIJA	DIJAGNOSTICIRANJE	INSTITUCIJSKI TRETMAN	IZVANINSTITUCIJSKI TRETMAN	UKUPNO
Nepoštovanje pravila i autoriteta	28,6%	4,8%	42,9%	23,8%	100%
Delinkventno ponašanje	7,7%	46,2%	23,1%	23,1%	100%
Agresivno ponašanje	57,9%	15,8%	26,3%	,0%	100%
Socijalna inhibiranost	62,5%	,0%	12,5%	25,0%	100%
ADHD	66,7%	,0%	6,7%	26,7%	100%
Teškoće u procesu obrazovanja	51,1%	12,8%	17,0%	19,1%	100%
Konzumiranje sredstava ovisnosti	12,5%	37,5%	25,0%	25,0%	100%
Psihički poremećaji	14,3%	7,1%	50,0%	28,6%	100%
Teškoće u razvoju	75,0%	,0%	,0%	25,0%	100%
Ukupno	43,1%	13,1%	23,5%	20,3%	100%

Pearson Chi-Square Test = 53.229, $p = .001$

Zanimljivo je da se fenomenološka obilježja ponašanja odgajanika razlikuju i prema dobnoj skupini kojoj pripadaju. Tako je među djecom (do 14 godina) znatno više osoba s ADHD sindromom, s teškoćama u razvoju i u procesu obrazovanja, odgajanika agresivnog ponašanja i s internaliziranim

poremećajima u ponašanju, dok je među mladima (osobama od 14 do 23 godine) znatno više konzumiranja sredstava ovisnosti, delinkventnog ponašanja, nepoštovanja pravila i autoriteta te psihičkih poremećaja (tablica 6).

TABLICA 6. ODNOS FENOMENOLOŠKIH OBILJEŽJA PONAŠANJA ODGAJANIKA I NJIHOVE DOBI

DOMINANTNO OBILJEŽJE PONAŠANJA	DJECA	MLADI	UKUPNO
Nepoštovanje pravila i autoriteta	28,6%	71,4%	100%
Delinkventno ponašanje	15,4%	84,6%	100%
Agresivno ponašanje	52,6%	47,4%	100%
Socijalna inhibiranost	50,0%	50,0%	100%
ADHD	93,3%	6,7%	100%
Teškoće u procesu obrazovanja	55,3%	44,7%	100%
Konzumiranje sredstava ovisnosti	,0%	100,0%	100%
Psihički poremećaji	21,4%	78,6%	100%
Teškoće u razvoju	55,6%	44,4%	100%
Ukupno	45,5%	54,5%	100%

Pearson Chi-Square Test = 33.627, p = .000

Sasvim je sigurno da razlike u ponašanju odgajnika različitih dobnih skupina većim dijelom proizlaze iz specifičnosti socijalnih okruženja u kojima se oni sa socijalnim pedagogima susreću (djeca su pretežno obuhvaćena intervencijama u školama, a mladi u socijalnim i pravosudnim ustanovama), a dijelom iz zakonskih odrednica socijalnopedagoških intervencija (npr. prema djeci se ne provodi kazneni postupak). Dio razlika proizlazi i iz razvojnih obilježja pojedinih oblika poremećaja u ponašanju (osobito u pogledu ovisničkog ponašanja koje je karakteristično za adolescente). Ipak, nameće se pitanje pravodobnosti uključivanja djece i mladih u socijalnopedagoške intervencije, jer se stječe dojam o kumuliranju raznorodnih teškoća u njihovu socijalnom funkcioniranju koje postaju povod intervenciranju tek kad poprime ozbiljnije oblike.

Na kraju ovog dijela istraživanja zanimalo nas je pridonose li obilježja ponašanja odgajnika načinu na koji se uključuju u intervenciju. Rezultati dobiveni ovom analizom prikazani su u tablici 7.

Već je rečeno da se najveći dio odgajnika u intervenciju uključuje na poticaj školskog i medicinskog osoblja (učitelji, pedagozi, liječnici), a najma-

nje na poticaj roditelja ili same djece/mladih. Takvi su rezultati dijelom posljedica dominacije socijalnih pedagoga zaposlenih u školskim ustanovama u uzorku ovog istraživanja, ali i uobičajene prakse da se u intervenciju odgajnici uključuju temeljem zakonskih odredaba. Dobrovoljno i na poticaj roditelja odgajnici se relativno češće u intervenciju uključuju kad je riječ o agresivnom ponašanju, socijalnoj inhibiranosti i teškoćama u razvoju. Isti fenomenološki oblici češće su motiv predlaganja intervencije i od strane školskog i medicinskog osoblja, kad im se priključuju ADHD i teškoće u procesu obrazovanja. Na poticaj centra za socijalnu skrb intervencije se znatno češće odvijaju prema odgajnicima delinkventnog ponašanja i korisnicima s psihičkim poremećajima, što je popraćeno socijalnom inhibiranosti i konzumiranjem sredstava ovisnosti. Slična je situacija i s odgajnicima koji su u intervenciju uključeni temeljem sudskog rješenja. Njih, u pravilu, karakterizira delinkventno ponašanje koje je praćeno konzumiranjem sredstava ovisnosti, nepoštovanjem pravila i autoriteta te agresivnim ponašanjem.

TABLICA 7. ODNOS FENOMENOLOŠKIH OBILJEŽJA PONAŠANJA ODGAJANIKA I NAČINA NJIHOVA UKLJUČIVANJA U SOCIJALNOPEDAGOŠKU INTERVENCIJU

DOMINANTNO OBILJEŽJE PONAŠANJA	DOBROVOLJNO, RODITELJI	ŠKOLSKO I MEDICINSKO OSOBLJE	PRIJAVA CZSS	SUDSKO RJEŠENJE	UKUPNO
Nepoštovanje pravila i autoriteta	4,8%	33,3%	23,8%	38,1%	100%
Delinkventno ponašanje	,0%	7,7%	46,2%	46,2%	100%
Agresivno ponašanje	15,8%	36,8%	10,5%	36,8%	100%
Socijalna inhibiranost	12,5%	50,0%	37,5%	,0%	100%
ADHD	6,7%	80,0%	13,3%	,0%	100%
Teškoće u procesu obrazovanja	4,3%	48,9%	21,3%	25,5%	100%
Konzumiranje sredstava ovisnosti	,0%	12,5%	37,5%	50,0%	100%
Psihički poremećaji	,0%	14,3%	64,3%	21,4%	100%
Teškoće u razvoju	11,1%	66,7%	11,1%	11,1%	100%
Ukupno	5,8%	40,9%	26,6%	26,6%	100%

Pearson Chi-Square Test = 49.048, p = .002

Općenito uzevši, rezultati prikazani u ovom poglavlju potvrđuju visoku razinu povezanosti fenomenoloških obilježja ponašanja odgajanika s njihovom strukturom koja se ogleda u tipu ustanove u kojoj socijalni pedagozi rade, razini intervencije koju provode, dobnoj skupini odgajanika s kojom rade i u načinu na koji su u intervenciju uključeni. Sve su to okolnosti koje socijalnopedagoške intervencije opisuju na razini zakonskih i podzakonskih akata, osobito Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama, Zakona o sudovima za mladež i Zakona o socijalnoj zaštiti. S time se u vezi nameće pitanje dovoljne diferenciranosti intervencija s obzirom na potrebe samih korisnika, jer je ranije utvrđeno kako fenomenološka obilježja ponašanja ne pridonose sadržaju intervencije. Problem nedovoljne diferenciranosti intervencija apostrofirani je i u ranijim evaluacijama intervencija namijenjenih djeci i mladima s poremećajima u ponašanju (Žižak i Koller-Trbović, 1999; Žižak, Koller-Trbović i Lebedina-Manzoni, 2001 i dr.). Ponašanja odgajanika koja dominiraju pojedinim socijalnopedagoškim intervencijama su ona koja su značajno povezana s delinkventnim ponašanjem i recidivizmom (akademski uspjeh, ponašanje i prisutnost u školi, konzumiranje sredsta-

va ovisnosti, agresivno ponašanje, ADHD i poremećaj ophođenja, prema: Ricijaš, 2006). Prema tome, naše je stajalište da pravodobnim stručnim interveniranjem u ova ponašanja socijalni pedagozi mogu znatno pridonijeti prevenciji delinkvencije. Čini se, međutim, da tome treba prethoditi znatnija diferenciranost intervencija upravo u sadržajnom smislu.

4.3. Povezanost sadržaja i strukture socijalnopedagoških intervencija

Kako bismo dobili uvid u povezanost sadržaja i strukture socijalnopedagoških intervencija, diskriminativnom smo analizom provjerili odnos sadržaja intervencije s tipom (vrstom) ustanove u kojoj socijalni pedagozi rade, kao i s razinom intervencije koju provode. Sadržaj intervencije tretiran je kao skup zavisnih varijabli, a tip ustanove i razina intervencije tretirani su kao nezavisne (kriterijske) varijable. Vrijednosti ekstrahiranih diskriminativnih funkcija prikazane su u tablici 8. Iz njih proizlazi da su u slučaju odnosa sadržaja intervencije i tipa ustanove u kojoj se provodi izolirane tri statistički značajne, a u slučaju odnosa sadržaja intervencije i njezine razine dvije statistički značajne diskriminativne funkcije.

TABLICA 8. VRIJEDNOSTI DISKRIMINATIVNIH FUNKCIJA

DISKRIMINATIVNA FUNKCIJA	TIP (VRSTA) INSTITUCIJE – 1. funkcija	TIP (VRSTA) INSTITUCIJE – 2. funkcija	TIP (VRSTA) INSTITUCIJE – 3. funkcija	RAZINA INTERVENCIJE – 1. funkcija	RAZINA INTERVENCIJE – 2. funkcija
Svojtvena vrijednost	,646	,591	,159	1,012	,306
Kanonička korelacija	,627	,610	,370	,709	,484
% zajedničke varijance	46,3	42,3	11,4	94,4	5,6
Wilks' Lambda	,329	,542	,863	,366	,736
Shi-square	178,853	98,576	23,766	160,961	49,128
Značajnost	,000	,000	,001	,000	,000

Struktura ekstrahiranih funkcija prikazana je u tablici 9. Ona upućuje na zaključak da se prema vrsti (tipu) ustanove u kojoj su socijalni pedagozi zaposleni intervencije međusobno najviše razlikuju s obzirom na zastupljenost grupnog rada s odgajanicima i na sudjelovanje u procesno-pravnim poslovima (prva funkcija). Pritom se uz višu razinu zastupljenosti grupnog rada veže niža razina zastupljenosti sudjelovanja u procesno-pravnim poslovima. Struktura druge funkcije upućuje na postojanje razlika u sadržaju intervencija s obzirom na tip ustanove u kojoj se provode tako da se uz višu razinu zastupljenosti educiranja drugih sudionika intervencije veže niža razina zastupljenosti administrativnih poslova. Pre-

ma strukturi treće funkcije zaključujemo da razlike postoje u pogledu zastupljenosti individualnog rada s odgajanicima, administrativnih poslova i osobnog usavršavanja. Pritom se uz višu razinu zastupljenosti individualnog rada veže niža razina angažiranosti socijalnih pedagoga u administrativnim poslovima te u osobnoj edukaciji i usavršavanju.

Razina intervencije se najviše reflektira na zastupljenost grupnog rada s osnovnim korisnicima (u obje funkcije), sudjelovanje u procesno-pravnim poslovima (u prvoj funkciji) te na zastupljenost educiranja drugih sudionika intervencije i osobnog usavršavanja (u drugoj funkciji).

TABLICA 9. KOEFICIJENTI STRUKTURE DISKRIMINATIVNIH FUNKCIJA

SADRŽAJ INTERVENCIJE	TIP (VRSTA) INSTITUCIJE – 1. funkcija	TIP (VRSTA) INSTITUCIJE – 2. funkcija	TIP (VRSTA) INSTITUCIJE – 3. funkcija	RAZINA INTERVENCIJE – 1. funkcija	RAZINA INTERVENCIJE – 2. funkcija
Individualni rad	,056	,363	-,651	,040	,138
Grupni rad	-,819	-,037	,106	,472	-,660
Rad s članovima obitelji	,424	,121	,044	-,255	,512
Educiranje drugih sudionika intervencije	,179	,607	,470	,339	,746
Procesno-pravni poslovi	,459	-,354	-,347	-,598	-,078
Administrativni poslovi	,323	-,605	,484	-,371	,004
Osobna edukacija i usavršavanje	,221	,281	,592	,140	,439
Supervizija	-,079	-,067	,369	,189	,092

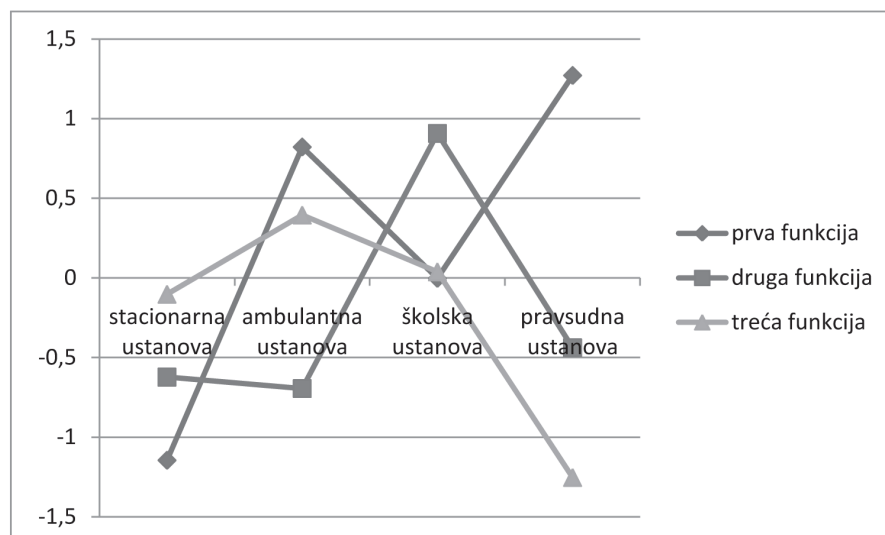
Smjer povezanosti također upućuje na zaključak da se uz višu razinu zastupljenosti grupnog rada veže niža razina drugih sadržaja intervencije (grafikon 1).

Vrijednosti grupnih centroida pokazuju da se vrsta ustanove u kojoj socijalni pedagozi rade na sadržaj intervencije odražava na sljedeći način:

- grupni rad s odgajanicima najzastupljeniji je u stacionarnim ustanovama, nešto se rjeđe provodi u školskim ustanovama, a znatno manje u ambulantskim i pravosudnim ustanovama;
- sudjelovanje u procesno-pravnim poslovima proporcionalno je obrnuto naprijed navedenim relacijama (najviše ga, logično, nalazimo u pravosudnim ustanovama, a najmanje u stacionarnim ustanovama);
- educiranje drugih sudionika intervencije (npr. učitelja) znatno je češće zastupljeno u školskim ustanovama, slijede pravosudne ustanove, a znatno je manje zastupljeno u ustanovama stacionarnog i ambulantskog tipa;

- zastupljenost administrativnih poslova je proporcionalno obrnuta naprijed navedenim relacijama (najviše ih je u ustanovama ambulantskog tipa, a najmanje u školskim ustanovama);
- individualni rad s odgajanicima češće je, u usporedbi s ostalim radnim mjestima, zastupljen u pravosudnim ustanovama, slijede stacionarne pa školske ustanove, a njegova je zastupljenost najmanja u ambulantskim ustanovama (što znači da u ambulantskim ustanovama nalazimo najviši spektar sadržaja socijalnopedagoških intervencija, a ne da u takvim ustanovama nema individualnog rada);
- administrativni poslovi te osobna edukacija i usavršavanje znatno su zastupljeniji u ambulantskim ustanovama, slijede školske ustanove, a na trećem su mjestu stacionarne ustanove (u pravosudnim je ustanovama dobivena najmanja zastupljenost ovih poslova).

GRAFIKON 1. GRUPNI CENTROIDI NA DISKRIMINATIVNIM FUNKCIJAMA VRSTE USTANOVE I SADRŽAJA SOCIJALNO PEDAGOŠKE INTERVENCIJE

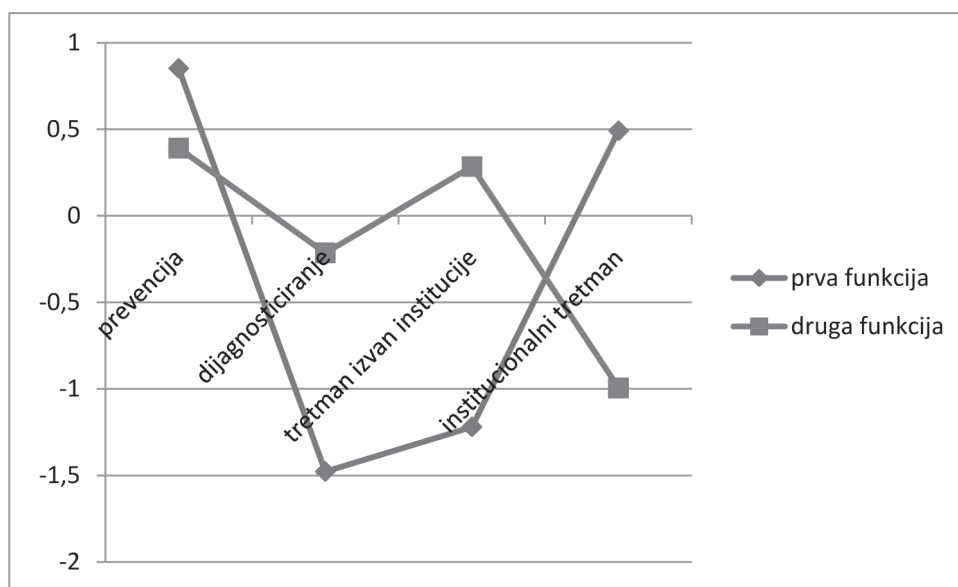
Razina intervencije se na njezin sadržaj odražava na sljedeći način (grafikon 2):

- grupni je rad značajno češće, u odnosu spram drugih razina intervencije, zastupljen u preven-

tivnim intervencijama; na drugome je mjestu institucijski tretman, na trećem izvaninstitucijski, a na posljednjem je mjestu dijagnostika;

- sudjelovanje u procesno-pravnim poslovima obrnuto je proporcionalno naprijed navedenim odnosima (najviše je zastupljen u dijagnostičkim, a najmanje u preventivnim intervencijama);
- osobnu edukaciju i usavršavanje, kao i edukaciju drugih sudionika intervencije značajno češće nalazimo u sadržaju preventivnih intervencija i izvaninstitucijskog tretmana, a znatno manje u dijagnostičkim intervencijama i institucijskom tretmanu.

GRAFIKON 2. GRUPNI CENTROIDI NA DISKRIMINATIVNIM FUNKCIJAMA RAZINE I SADRŽAJA SOCIJALNOPEĐAŠKE INTERVENCIJE

Naravno, rezultati dobiveni ovim diskriminativnim analizama samo ukazuju na smjerove povezanosti sadržaja i ispitivanih obilježja socijalnopedagoških intervencija i ne bi ih bilo opravdano tumačiti kao egzaktni pokazatelj stvarne zastupljenosti pojedinih sadržaja u intervencijama koje se provode u školskim, socijalnim i pravosudnim ustanovama, kao ni stvaran pokazatelj zastupljenosti pojedinih sadržaja intervencije s obzirom na to jesu li one preventivne, dijagnostičke, institucijske ili izvaninstitucijske. Ipak, očigledno je da strukturalna obilježja intervencija njihovu sadržaju pridonose više i jače no što je to slučaj s osobnim (poglavito fenomenološkim) obilježjima samih odgajnika. Također je uočljivo da struktura i sadržaj intervencije ne pridonosi razlikama u odnosu spram zastupljenosti rada s članovima obitelji, iako bi bilo opravdano očekivati da je takav rad češći u ustanovama u kojima se provode izvaninsti-

tucijski tretman, prevencija i dijagnostika. Razlika nema ni u pogledu zastupljenosti supervizije koja je, kako smo konstatirali, izrazito podzastupljena. Utvrđene razlike (poglavito one koje se odnose na zastupljenost grupnog rada i sudjelovanja u procesno-pravnim poslovima) uglavnom slijede logiku pojedinih intervencija i primarne svrhe pojedinih radnih mjesta na kojima socijalni pedagozi rade. Prema našem mišljenju, tim bi kriterijima bilo potrebno dodati više korisničke perspektive (Koller-Trbović i Žižak, 2005), što bi se odrazilo na višu razinu diferenciranosti socijalnopedagoških intervencija, a time i na njihovu veću usklađenost s potrebama djece i mladih.

5. Zaključna razmatranja

Iz naprijed prikazanih rezultata proizlazi da je potvrđena većina hipoteza od kojih se u ovom istraživanju pošlo. Potvrđeno je, naime, da teškoće u so-

cijalnom funkcioniranju djece i mladih statistički značajno pridonose strukturalnim obilježjima socijalnopedagoških intervencija (tipu, vrsti ustanove u kojoj se odvija i razini intervencije), da se teškoće u socijalnom funkcioniranju djece i mladih statistički značajno razlikuju s obzirom na okolnost je li riječ o djeci ili mladima te da postoji statistički značajna povezanost između teškoća u socijalnom funkcioniranju djece i mladih s načinom na koji su u intervenciju uključeni. Četvrta hipoteza je potvrđena samo djelomično, u dijelu koji se odnosi na statistički značajnu povezanost sadržaja i strukture socijalnopedagoških intervencija. Istodobno se pokazalo da sadržaj intervencije nije statistički značajno ovisan o problemima u socijalnom funkcioniranju odgajanika.

Ukratko, čini se da sadržaju socijalnopedagoških intervencija u većoj mjeri pridonose njihova formalna obilježja, a da individualizirani i diferencirani pristup pojedinim skupinama korisnika uglavnom izostaje. Unatoč brojnim metodološkim slabostima ovog istraživanja, među kojima su najvažniji dominantna zastupljenost socijalnih pedagoga zaposlenih u školama, koja ne odgovara njihovoj stvarnoj dominaciji u pogledu radnih mjesta i resora u kojima se zapošljavaju, i temeljenost na samo jednom izvoru informacija (samih profesionalaca), bez korisničke perspektive, istraživanjem su iskristalizirani određeni trendovi u osnovnim značajkama socijalnopedagoških intervencija. Ponaјprije, uočljiva je visoka vezanost delinkventnog ponašanja s ovisničkim ponašanjem, odnosno suočavanje socijalnih pedagoga sa širokim spektrom i kumuliranim teškoćama pojedinih odgajanika. U fenomenološkom je smislu uočena i znatna zastupljenost odgajanika s teškoćama u razvoju (10%), što je za kreatore obrazovne politike ovih profesionalaca zasigurno važna informacija. S obzirom na dobivene razlike u fenomenologiji poremećaja u ponašanju djece i mladih, u smislu obrazovanja socijalnih pedagoga, čini se razložnim razmatrati mogućnosti i potrebe specijalističkog (diplomskog) studija ovih stručnjaka. Za sada se na razini diplomskog studija na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu stručnjaci odvojeno educiraju za rad s djecom i mladima s jedne strane, te za rad s odraslima s druge. U budućnosti, s obzirom na ši-

renje profesionalnih mogućnosti socijalnih pedagoga i njihovo uvrštavanje među stručne suradnike u osnovnim školama (temeljem Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama iz 2008. godine), vjerojatno će se javiti potreba i za diferencijacijom školovanja socijalnih pedagoga za rad s djecom, odnosno s mladima.

Kako je već naglašeno, rezultati ovog istraživanja posredno ukazuju i na nedovoljan angažman socijalnih pedagoga u pogledu primarne (univerzalne) prevencije. Iako su zaposleni u školskim ustanovama, socijalni pedagozi većinu svoga vremena provode radeći s odgajanicima u već uznapredovaloj fazi poremećaja u ponašanju. Pritom su uglavnom usmjereni na individualni rad s njima, dok su ostali sadržaji intervencije (poglavito rad s obitelji) zastupljeni u manjoj mjeri.

Visoka zastupljenost socijalnih pedagoga zaposlenih u školskim ustanovama u uzorku ovog istraživanja vjerojatno je pridonijela okolnosti da se upravo školsko osoblje nalazi među najčešćim inicijatorima uključivanja korisnika u intervencije. Ipak, ostaje činjenica da je dobrovoljnih klijenata u socijalnopedagoškom poslu vrlo malo i da su rijetki roditelji koji bez pomoći stručnjaka prepoznaju teškoće svoje djece. Upravo ta okolnost dodatno upućuje na potrebu intenziviranja socijalnopedagoških intervencija usmjerenih socijalnim okruženjima djece i mladih, kako na razini univerzalnih, tako i na razini selektivnih i indiciranih intervencija. Možda baš mala zastupljenost edukacije drugih sudionika intervencija u sadržaju socijalnopedagoškog posla najslikovitije govori o izostanku povezanosti prakse i znanstvenih spoznaja, jer je potreba za jačanjem odgojnih potencijala obitelji opsežno i nedvojbeno znanstveno dokumentirana (i u svijetu i u Hrvatskoj – npr. Bašić, 2005; Mihić i Bašić, 2008; Ferić-Šlehan, 2008 i mnogi drugi). Osim toga, rad sa socijalnim okruženjem odgajanika u definiciji je socijalne pedagogije, pa se afirmacija tog aspekta profesije zaista više ne bi smjela odgađati (i na razini obrazovanja i na razini djelovanja).

Jasno je, uz nužna unaprjeđivanja povezanosti znanosti i prakse, usmjerene afirmaciji prakse temeljene na pokazateljima uspješnosti, u kontekst kvalitete socijalnopedagoških intervencija u Hrvatskoj svakako treba uključiti i kreatore šire so-

cijalne politike. Poznato je, naime, da je izostanak ranih i pravodobnih intervencija, kao i širenje sadržaja socijalnopedagoške ponude, bitno uvjetovano financijskim sredstvima što se ogleda u nedovoljnom broju zaposlenih socijalnih pedagoga u mnogim ustanovama u kojima djeca prirodno borave (poglavito u dječjim vrtićima i školama), kao i u kadrovskim teškoćama u socijalnim i pravosudnim ustanovama. Prema tome, politička volja je, uz obrazovanje, znanost i prakticiranje profesionalnih profesija, jednako važan uvjet dalje afirmacije socijalne pedagogije.

Recimo zaključno da na pitanje postavljeno u naslovu ovog rada o primjerenosti sadržaja socijalnopedagoških intervencijama potrebama djece i mladih ipak možemo odgovoriti negativno. Naše je mišljenje da socijalnopedagoške intervencije, unatoč silnim naporima stručnjaka koje oni u rad sa svojim odgajanicima nedvojbeno ulažu, ipak nisu usklađene s njihovim potrebama a, usuđujemo se reći, ni s potrebama socijalnih pedagoga. Taj stav ne proizlazi samo iz rezultata ovog istraživanja (izostanak primarno-preventivnih intervencija, supervizije, kumuliranje teškoća odgajanika, nepovezanost specifičnosti sadržaja intervencije i specifičnih

problema djece i mladih) već i iz brojnih dokaza o rastućim problemima hrvatske mladeži o kojima doznajemo iz dnevnih informativnih emisija i članaka. Nasilje na stadionima, teške tjelesne ozljede i ubojstva iz "dosade", samo je vrh piramide sačinjene od niza potreba koje djeca i mladi tijekom odrastanja nisu naučili zadovoljavati na društveno prihvatljiv i osobno afirmativan način. Čvrsto zastupamo tezu da bi širenje dostupnosti socijalnopedagoških i drugih psihosocijalnih intervencija na sve segmente društva u kojima djeca i mladi uobičajeno borave, pa i na tzv. *out-reach* programe, uz širenje njihovih sadržaja i diferenciranosti, bitno osnažilo mogućnosti našega društva da intervenira primjereno potrebama te društvene skupine, ali i društva u cjelini. Zadržavanje na represivnim i post-interventnim mjerama sigurno nije put usklađen s načelima socijalne pedagogije, ali ni s temeljima ljudskih prava, prava djece i osnovnih temelja suvremenih demokratskih društava. Sve navedeno ujedno bitno umanjuje mogućnosti afirmacije socijalne pedagogije i primjene bogatog iskustva njezinih znanstvenika i praktičara za dobrobit djece, mladih i društva u cjelini.

Literatura

- Ajduković, M., Cajvert, Lj. (2004), Supervizija u psihosocijalnom radu, Zagreb. Društvo za psihološku pomoć.
- Bašić, J. (2005), Preventivna istraživanja i preventivna praksa. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 41 (1), 81 – 88.
- Beinecke, R. H. (2004), Implementation of Evidence-Based Mental Health Practice in England. International Journal of Mental Health, 33 (4), 64 – 79.
- Bouillet, D., Uzelac, S. (2007), Osnove socijalne pedagogije. Zagreb: Školska knjiga.
- Bouillet, D., Čale-Mratović, M. (2007), Konzumiranje alkoholnih pića i doživljaj škole, Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 43 (2), 1 – 16.
- Bouillet, D., Singer, M. (2008), Kriminologija maloljetničke delinkvencije: pristupna razmatranja, tijekom školovanja, pojavni oblici poremećaja u ponašanju i osobnosti. U: Singer, M. (ur.), Kriminološke osobitosti maloljetničke delinkvencije: Tijek školovanja, poremećaji u ponašanju, obiteljske prilike. Zagreb: Nakladni zavod Globus, str. 89 – 283.
- Bouillet, D., Žižak, A. (2008), Standardi u radu s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju. Ljetopis socijalnog rada 15 (1), 21 – 48.
- Cameron, C. (2004), Social pedagogy and care. Journal of Social Work, 4 (2), 133 – 151.
- Cameron, C. (2007), Social pedagogy and the children's workforce. Community Care, 8 (9), 24 – 25.
- Department for Education and Skills (2006), Care Matters: Transforming the Lives of Children and Young People in Care. www.dcsf.gov.uk, 15. lipanj 2009.

- Ferić Šlehan, M. (2008), Rizični i zaštitni čimbenici u obiteljskom okruženju: Razlike u procjeni mladih i njihovih roditelja. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44 (1), 15 – 26.
- Fitzpatrick, M., Knowlton, E. (2009), Bringing evidence-based self-directed intervention practices to the trenches for students with emotional and behavioral disorder. *Preventing School Failure*, 53 (4), 253 – 266.
- Gambrill, E. (2007), Special section: Promoting and sustaining Evidence-Based Practice - Views of Evidence Based Practice: Social workers code of ethics and accreditation standards as guides for choice. *Journal of Social Work Education*, 43 (3), 447 – 459.
- Išpanović-Radojković, V. (2008), Deca i mladi sa poremećajima mentalnog zdravlja i ponašanja i inkluzivno obrazovanje. U: Radovanović, D. (ur.), *Poremećaji ponašanja u sistemu obrazovanja*. Beograd: Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, str. 85 – 94.
- Koller-Trbović, N. (1999), Mjesto i uloga socijalne pedagogije danas. *Kriminologija i socijalna integracija*, 7 (1), 21 – 25.
- Koller-Trbović, N. i Žižak, A. (2005), *Participacija korisnika u procesu procjene potreba i planiranja intervencija: socijalnopedagoški pristup*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Kyrjacou, Ch. (2009), The five dimensions of social pedagogy within schools. *Pastoral Care in Education*, 27 (2), 101 – 108.
- Lane, K. L. (2007), Identifying and supporting students at risk for emotional and behavioral disorders within multi-level models: data driven approaches to conducting secondary interventions with an academic emphasis. *Education and Treatment of Children*, 30 (4), 135 – 164.
- Lokas, M., Bouillet, D. (2006), Rodne razlike u manifestiranju rizičnih ponašanja učenika zagrebačkih osnovnih škola: procjene razrednika. *Kriminologija i socijalna integracija*, 15 (2), 1 – 13.
- McGough, J. J., Wigal, Sh. B., Abikoff, H., Turnbow, J. M., Posner, K., Moon, E. (2006), A Randomized, Double-Blind, Placebo-Controlled, Laboratory Classroom Assessment of Methylphenidate Transdermal System in Children With ADHD. *Journal of Attention Disorders*, 9 (3), 476 – 485.
- Mihčić, J. i Bašić, J. (2008), Preventivne strategije – eksternalizirani poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja djece i mladih. *Ljetopis socijalnog rada*, 15 (3), 445 – 471.
- Milligan, I. (2003), A new route to professionalism? The development of a residential child care DipSW in Scotland. *Social Work Education*, 22 (3), 283 – 295.
- Petrie, P., Boddy, J., Cameron, C., Heptonstall, E., McQuail S., Simon, A., Wigfall, V. (2005), *Pedagogy – a holistic, personal approach to work with children and young people across services*. Briefing Paper, Thomas Coram Research Unit, www.ioe.ac.uk, 15. lipnja 2009.
- Poljšak Škraban (2005), Percepcija kompetentnosti obiteljskog sustava kao prediktor psihosocijalnog razvoja mladih djevojaka. *Kriminologija i socijalna integracija*, 13 (2), 62 – 70.
- Pregrad, J. (2007), *Priručnik: Projekt Za sigurno i poticajno okruženje u školama, prevencija i borba protiv nasilja među djecom (2003.-2005.)*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Radočaj, T. (2005), *Nasilje među djecom*. Dijete i društvo, 7 (1), 102 – 117.
- Ricijaš, N. (2006), Instrumenti procjene djece i adolescenata – mogućnosti primjene kod probacije za maloljetnike. *Ljetopis socijalnog rada* 13 (2), 271 – 295.
- Simmel, C. (2007), Risk and protective factors contributory to the longitudinal psychosocial well-being of adopted foster children. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 15 (4), 237 – 249.
- Uzelac, S. (1999), *Socijalna pedagogija – pitanja identiteta*. *Kriminologija i socijalna integracija*, 7 (1), 1 – 7.
- Vannest, K. J., Temple-Harvey, K.K., Mason, B.A. (2009), Adequate yearly progress for students with emotional and behavioral disorders through research-based practices. *Preventing School Failure*, 53 (2), 73 – 83.

Zubak, M. (2007), Učenička procjena kvalitete škole kao pokazatelj rizičnih i zaštitnih čimbenika u školskom okruženju – razlike po dobi. *Kriminologija i socijalna integracija*, 15 (1), 41 – 54.

Žižak, A., Koller-Trbović, N., Lebedina-Manzoni, M. (2001), *Od rizika do intervencije*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Žižak, A., Koller-Trbović, N. (1999), *Odgov i tretman u institucijama socijalne skrbi – deskriptivna studija*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Summary

The compatibility of the sociopedagogical interventions content and the needs of children and youth with behavioral disorders

Dejana Bouillet

Faculty of Teacher Education University of Zagreb, Croatia

Slobodan Uzelac

Faculty of Special Education and Rehabilitation University of Zagreb, Croatia

Dora Dodig

Faculty of Special Education and Rehabilitation University of Zagreb, Croatia

The text is directed towards the analysis of the compatibility of the content of socio-pedagogical interventions and the needs of the children and youth with behavioral disturbances. Its basis is the result of the research “Scientific basis and development of the social pedagogy in the Republic of Croatia”. The research has been conducted in 2008 with 173 social pedagogues who are engaged in the system of the intervention for this group of children and youth. The basis was the definition which states that socio-pedagogical intervention means professional assistance in the breeding which is, according the existing behavioral disorder and/or risk, conducted through social and pedagogical leading not only children and youth but social groups they are belonging also. In that sense, the authors of this paper will try to answer the question regarding the connection between the structure and the content of the sociopedagogical intervention on the one hand and clients’ specific problems in the social functioning on the other hand. The special attention is given to find the connection between problems in the social functioning of the children and youth and (a) level of the intervention they are participating in, (b) the way they are participating and (c) representation of the certain contents in the socio-pedagogical intervention (individual work with the beneficiary, group work, work with the members of the family, education of the persons who are engaged in the breeding of the beneficiary, etc.). In the conclusion the authors offer their own point of view of the needs and the possibilities of the wider flexibility of the interventions dedicated to this vulnerable social group.

Key words: sociopedagogical interventions, children and youth with behavioral disorders.